

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 5Sžo/20/2016                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 6014200615                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 26.05.2016                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Jarmila Urbancová        |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2016:6014200615.3 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: V.U., bytom M., proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, kancelária Žilina, so sídlom Národná 34, Žilina, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu, sp.zn. 2740/2014-KaZa z 3. apríla 2014, v konaní o odvolaní navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 27Sp/29/2014-41 zo 16. júla 2014, jednomyseľne takto

### rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 27Sp/29/2014-41 zo 16. júla 2014 p o t v r d z u j e.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

### Odôvodnenie

Napadnutým uznesením č.k. 27Sp/29/2014-41 zo 16. júla 2014 Krajský súd v Banskej Bystrici nevyhovel žiadosti navrhovateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov. Vychádzajúc z ustanovenia § 138 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov je možné vyhovieť v prípade, ak sú kumulatívne splnené všetky tri podmienky, teda, aby účastník konania o oslobodenie požiadal, odôvodnenosť z pohľadu pomerov účastníka a zároveň, že sa nejedná o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Krajský súd uviedol, že navrhovateľ nespĺňa jednu z podmienok pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov a to, aby nešlo o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, nakoľko v konaní, ktoré je predmetom preskúmania sa domáhal nároku na poskytnutie právnej pomoci, pričom odporca jeho žiadosti nevyhovel z dôvodu, že žiadateľ nespĺňal podmienku materiálnej núdze, keďže započítateľný príjem žiadateľa a jeho manželky ako spoločne posudzovanej osoby presahoval výšku 1,4-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 470,79 € a tiež 1,6-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 538,05 € a to v mesiaci podania žiadosti a v šiestich predchádzajúcich mesiacoch, t.j. počas celého posudzovaného obdobia.

Proti tomuto uzneseniu podal navrhovateľ odvolanie v lehote stanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 O.s.p., § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p., § 250l ods. 2 O.s.p.), v ktorom žiadal, aby odvolací súd napadnuté

uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne, aby napadnuté uznesenie zmenil tak, že návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu vyhovie.

S rozhodnutím krajského súdu nesúhlasil z dôvodu, že ním boli porušené jeho práva na súdnu ochranu a právnu pomoc zaručené v čl. 46 ods. 1 až 4, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1, čl. 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobod, čl. 2 a čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN, ako aj ďalšie jeho práva zaručené v čl. 12 ods. 1, 2 a 4, čl. 19, čl. 39 ods. 1, 2, čl. 40 a ďalších Ústavy SR, čl. 3, čl. 8 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru a čl. 2 ods. 1, čl. 3, čl. 5, čl. 7, čl. 12, čl. 22, čl. 25 a čl. 29 ods. 2 a 3 Všeobecnej deklarácie pre ľudské práva, nakoľko ako súd, tak aj odporca konali v rozpore s ustanovením čl. 1, čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, čl. 14, 17 Dohovoru a čl. 30 Deklarácie, ako aj s rozhodnutiami a nálezmi NS SR a ÚS SR.

Navrhovateľ namietal, že rozhodnutie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov musí zodpovedať tomu, aby účastníkovi nebolo pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať, alebo brániť svoje právo, tak ako to vyplýva z uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 5Sžo/219/2010 z 26.10.2010, podľa ktorého „... pomermi účastníka sú najmä pomery majetkové, tak aj rodinné, sociálne a zdravotné, ktoré nie sú len dočasnej, alebo prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že poplatník nemôže splniť poplatkovú povinnosť, alebo že jej splnenie súd nemôže od neho spravodlivo žiadať...“.

Odvolávajúci sa na rozhodnutie Ústavného súdu SR I. ÚS 26/94 uviedol, že obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva, alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konania súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Každé konanie súdu, alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, resp. Ústavou SR je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu.

Zdôraznil, že Ústavný súd SR v náleze, napr. PL. ÚS 36/95 vyslovil, že „... k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, kde platí zásada, podľa ktorej ten, kto konal resp. postupoval na základe dôvery v platný a účinný predpis, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný spätným pôsobením právneho predpisu, alebo jeho ustanovenia, ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď, (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99).“

Odvolávajúci sa na rozsudok NS SSR 1Cz 18/71 zo 07.04.1971 uviedol, že „ak boli pomery účastníka riadne zistené a nedošlo k ich zmene, nie je možné raz priznané oslobodenie odňať preto, že súd zmení hodnotenie týchto pomerov. Pri tých istých pomeroch účastníka, ktoré boli zistené pri priznaní oslobodenia, je súd týmto rozhodnutím viazaný.“

S poukazom na rozhodnutia Ústavného súdu SR, PL. ÚS 21/00, PL. 6/04, III. ÚS 328/05 dôvodil, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná.

Poukázal taktiež na to, že ak všeobecný súd rozhodol v zásade v identických veciach na základe analogických skutkových zistení s diametrálne odlišným výsledkom a svoj názorový posun primeraným spôsobom neodôvodnil, je jeho rozhodnutie v rozpore s ústavou chráneným princípom právnej istoty a porušuje právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Je toho názoru, že z hľadiska priameho dodržiavania Dohovoru by bol ťažko obhájitelný platný stav v Slovenskej republike, keď v časovo predchádzajúcom období tá istá sociálna situácia, tých istých osôb bola vyhodnotená viacerými súdmi, vrátane ústavného súdu, ako odôvodňujúca priznanie práva na poskytnutie právnej pomoci na základe oslobodenia od súdnych poplatkov a následne navrhovateľovi krajský súd za tých istých podmienok oslobodenie zamietol (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn.

3Sžo/9/2013 zo dňa 16.05.2013).

Záverom dodal, že súd ignoroval aj tú skutočnosť, že s manželkou sú obaja ťažko postihnutí, majú oproti zdravým občanom omnoho vyššie náklady, nielen na zdravotné zabezpečenie, ale aj na domácnosť, zabezpečenia tepla, pravidelnej diétnej stravy a ďalších dôležitých životných potrieb v zmysle čl. 22 a čl. 25 Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní navrhovateľa (§ 212 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je vecne správne.

Podľa § 138 ods. 1 O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 138 ods. 2 O.s.p., v návrhu musia byť pomery účastníka dokladované

a) vyplneným tlačivom, ktorého vzor uverejní ministerstvo spravodlivosti na svojom webovom sídle, alebo

b) rozhodnutím o hmotnej núdzi podľa osobitných predpisov.

Podľa § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. v odvolacom konaní je poplatníkom ten, kto podal odvolanie, pri dovolaní ten, kto podal dovolanie. Poplatníkom je tiež ten, kto podal opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu a v konaní nebol úspešný.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Účelom ustanovenia § 138 O.s.p. je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). V prípade fyzických osôb sa prihliada aj na osobné a rodinné pomery. Oprávnenosť žiadosti preto súd hodnotí z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností, preukázaných žiadateľom.

O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhodne na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy deklarujúce jeho majetkové pomery.

Zákonodarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne, a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

Najvyšší súd po oboznámení sa so spisovým materiálom vyhodnotil postup krajského súdu ako bezchybný a úplne v súlade s § 138 ods. 1, 2 O.s.p., ako aj právami na súdnu a inú právnu ochranu garantovanými Ústavou Slovenskej republiky.

Krajský súd v prejednávanej veci vykonal zisťovanie podmienok pre priznanie úplného resp. čiastkového oslobodenia od poplatkov v zmysle účelu dikcie ustanovenia § 138 O.s.p., pričom v predmetnej veci zistil, že žalobca nespĺňa jednu zo zákonom stanovených podmienok pre priznanie nároku, a to, že nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu. Uvedené vyplynulo z obsahu pripojeného administratívneho spisu, a to, že navrhovateľ sa domáhal nároku na poskytnutie právnej pomoci, pričom odporca jeho žiadosti nevyhovel z dôvodu, že žiadateľ nespĺňal podmienku materiálnej núdze, keďže započítateľný príjem žiadateľa a jeho manželky ako spoločne posudzovanej osoby presahoval výšku 1,4-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 470,79 € a tiež 1,6-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 538,05 € a to v mesiaci podania žiadosti a v šiestich predchádzajúcich mesiacoch, t.j. počas celého posudzovaného obdobia.

Krajský súd rozhodoval správne a v súlade so zákonom, nakoľko v konaní bolo preukázané, že navrhovateľ z dôvodov vyššie uvedených nespĺňa jednu z kumulatívnych podmienok pre priznanie nároku na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu podľa 250ja ods. 3 veta druhá O.s.p. a § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, pretože krajský súd vo veci rozhodol po vecnej i právnej stránke správne a jeho postup.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol v zmysle ustanovenia § 224 ods. 1 v spojení § 250k ods. 1 O.s.p. a § 250l ods. 2 O.s.p., keď neúspešnému navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal a odporcovi náhrada trov odvolacieho konania neprináleží.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.